

Verslag

Verslag van de hoorzitting van de commissie Rechtsbescherming op 19 augustus 2025 (één digitale deelnemer)

Onderwerp

De bezwaarschriften van:

- Stichting De Faunabescherming (2025-006714), vertegenwoordigd door Prakken D'Oliveira;
- Stichting Animal Rights (2025-006758), vertegenwoordigd door Utopieadvocaten;
- Fauna4Life (2025-06827);
- 5.1.2e van Werkgroep Wolf Leusden (2025-008374);
- 5.1.2e van Animal Rebellion (2025-006787);
- 5.1.2e (2025-006714);
- 5.1.2e (2025-006738);
- 5.1.2e (2025-006752);
- 5.1.2e (2025-006753);
- 5.1.2e (2025-006764);
- 5.1.2e (2025-006790), en
- 5.1.2e (2025-006873),

gericht tegen het besluit van Gedeputeerde Staten (hierna: GS) van 6 mei 2025, zaaknummer 2025-006623, waarbij aan de Faunabeheereenheid Gelderland (hierna: derde-belanghebbende) een omgevingsvergunning voor een flora- en faunactiviteit is verleend voor het doden van één specifieke probleemwolf (genetische code GW4655m, in de volksmond: Hubertus) in Nationaal Park De Hoge Veluwe (hierna: NPDHV).

De commissie Rechtsbescherming is ter zitting als volgt samengesteld:

Voorzitter:

Leden:

Secretaris:

5.1.2e

Voorts aanwezig:

Bezwaarden: 5.1.2e (advocate Stichting De Faunabescherming) (2025-006713)

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e (advocate Stichting Animal Rights) (2025-006758)

5.1.2e

5.1.2e (Fauna4life (2025-006827) (digitaal)

5.1.2e (2025-006873)

Namens GS: 5.1.2e

5.1.2e (vergunningverlener)

5.1.2e (beleidsmedewerker faunabeheer)

5.1.2e (Stichting Wildaanrijdingen Nederland)

Derde belanghebbende: 5.1.2e (hoofd bedrijfsvoering Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe)

5.1.2e (advocate)

5.1.2e (advocate)

5.1.2e (Faunabeheereenheid Gelderland)

Toehoorder(s): 4

Verslag

De voorzitter maakt excuses voor het feit dat de hoorzitting een half uur later is begonnen vanwege technische problemen met het geluid in verband de digitale deelname van **5.1.2e** van Fauna4Life. **5.1.2e** kan de deelnemers in de zaal wel horen en zal aan het einde door de Commissie rechtsbescherming (hierna: Commissie) nog in de gelegenheid worden gesteld om nog naar voren te brengen wat zij wil zeggen. **De voorzitter** heet iedereen van harte welkom en stelt de aanwezigen voor. **De voorzitter** legt de rol van de commissie Rechtsbescherming (hierna: Commissie) uit en geeft aan dat GS de beslissing op bezwaar zullen nemen met inachtneming van het advies van de Commissie. Deze procedure is bedoeld om nog eens naar het besluit dat GS hebben genomen te kijken en daarbij wordt het advies van de Commissie aan GS betrokken. De Commissie heeft geen bindingen met de provincie of met een van de partijen en kan op een onafhankelijke manier naar de zaak kijken. De hoorzitting heeft twee doelen: dat bezwaarden hun standpunten goed naar voren kunnen brengen, de andere partijen daarop kunnen reageren en voor de Commissie die informatie te verkrijgen om een goed advies te kunnen uitbrengen. De Commissie heeft liever geen herhalingen van standpunten, en is bekend met het door GS verstrekte procesdossier. De Commissie zal beginnen met een aantal punten aan de orde te stellen door over en weer vragen te stellen. Aan het eind zal worden gezien of er dan nog punten zijn blijven liggen.

5.1.2e heeft een punt van orde; de beslistermijn loopt af op 9 september 2025. **De voorzitter** geeft aan dat de Commissie geen invloed heeft op het moment van nemen van de beslissing op bezwaar maar de Commissie streeft ernaar om met een week of 3 à 4 advies uit te brengen. Hierbij speelt een rol dat er nog vakanties zijn. **5.1.2e** geeft aan dat ze graag wil benadrukken dat er een zekere spoed is bij de zaak. **De voorzitter** geeft aan dat de urgentie bekend is en ook blijkt uit het feit dat er twee keer een verzoek om voorlopige voorziening is ingediend bij de rechter.

De voorzitter geeft aan dat de Commissie nog een vraag had over de belanghebbendheid van een van de bezwaarden, maar die is niet bij de hoorzitting aanwezig. De Commissie gaat daarover dan verder geen vragen stellen. **De voorzitter** geeft aan dat de Stichting Faunabescherming en Stichting Animal Rights nog nadere stukken hebben ingediend. **5.1.2e** geeft aan dat zij op 8 augustus jl. stukken heeft ingediend die naar haar mening al onderdeel hadden moeten zijn van het procesdossier. Zij vindt dit een ommissie aan kant GS om niet alle stukken aan de Commissie voor te leggen zoals die ook bij de voorzieningenrechter voor lagen. **5.1.2e** heeft geen verdere toelichting dan al is gegeven in de nadere stukken.

De voorzitter merkt op dat een omgevingsvergunning is aangevraagd voor doden en vangen van een probleemwolf. Hoe zit dit? Is er alleen vergunning verleend voor het doden van de betreffende wolf? **5.1.2e** geeft aan dat GS de aanvraag puur als aanvraag voor doden hebben geïnterpreteerd, gelet ook op de spoed. **De voorzitter** vraagt naar de wettelijke grondslag onder de vergunning. In het besluit en ook door de voorzieningenrechter wordt verwezen naar artikel 11.46, eerste lid, onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), dat ziet op verstoren van bepaalde soorten terwijl sub a ziet op het doden of opzettelijk vangen. **5.1.2e** geeft aan dat dit een verschrijving moet zijn, het moet sub a zijn. **De voorzitter** vraagt of bezwaarden hierop een reactie hebben. *Geen van de bezwaarden heeft hierop verder een reactie.*

De voorzitter vraagt naar de stand van zaken in verband met de gewijzigde wetgeving. Het wettelijk beschermingsregime van de wolf is gewijzigd. Is daarmee de grondslag van de vergunning vervallen? In het schriftelijk commentaar geven GS aan dat zij dit punt in de beslissing op bezwaar zullen betrekken maar de Commissie wil graag het standpunt van GS hierop weten. **5.1.2e** geeft aan dat dit speculeren is. Er is nu getoetst aan het strengere regime van “strikt beschermd”, terwijl de wolf de status “beschermd” heeft gekregen. GS denken er aan om een maatwerkvoorschrift op te leggen. Als er voor die tijd wetgeving vanuit Den Haag is dan zullen GS dat bij de heroverweging betrekken. **De voorzitter** vraagt of GS de Faunabeheereenheid dan een maatwerkvoorschrift willen opleggen met als doel de wolf te doden. **5.1.2e** antwoordt dat dit correct is. **5.1.2e** geeft aan dat dit de eerste keer is dat GS hierop reageren en dat het maatwerkvoorschrift gebaseerd is op de zorgplicht. Maar die zorgplicht is er om de wolf te beschermen. Het ministerie heeft zich het hoofd gebroken over de kwestie. De staatssecretaris zegt eenvoudigweg: “er is geen overgangsrecht”. **5.1.2e** zegt dat er geen technisch gevolg meer is. **De voorzitter** vraagt of het standpunt van de Stichting De Faunabescherming is dat de grondslag van de vergunning is weggefallen en er dus geen vergunning meer is. **5.1.2e** geeft aan dat er geen geldend beschermingsregime meer is voor de wolf. GS volgen de staatssecretaris in deze. De vergunning is afgegeven op een strenger beschermingsregime voor de wolf. **5.1.2e** vraagt of GS stellen dat de grondslag is weggefallen maar dat de omgevingsvergunning er nog wel is. **5.1.2e** beaamt dit. **De voorzitter** geeft aan dat de implementatie van de wijziging van de bijlagen van de Habitatrichtlijn tijd kost, daarvoor is de tijd tot eind 2027. Betekent het dat zolang de aanpassing niet is geïmplementeerd dat de oude bijlagen blijven gelden? **5.1.2e** geeft aan dat ze zou willen dat het zo was, dat is positiever voor de wolf. De wettelijke bepaling verwijst naar bijlage IV, het strengere beschermingsregime. Het klopt niet want op basis van de vergunning mag er met een geweer worden geschoten. Bij wat er nu geldt mag je geen geweer gebruiken, ze wijst op artikel 11.75 van het Bal. **De voorzitter** vraagt of het niet vermelden op de bijlage, betekent dat het feitelijk toestaan van afschieten niet meer kan. **5.1.2e** geeft aan dat het verlenen van een omgevingsvergunning een uitzondering was op artikel 11.75 Bal. Nu een omgevingsvergunning niet meer mogelijk is, geldt dat je een geweer niet meer mag gebruiken. De rechtsstatelijkheid is aan de orde, en de staatssecretaris weet er van. De conclusie daarvan is dat gezegd wordt, we weten dat we overgangsrecht kunnen vast stellen, maar we laten het maar zo. Het gaat hier om een strikt beschermde soort. Je mag daar zo niet mee omgaan. De voorzieningenrechter heeft daar in de hitte van de strijd door de oogharen naar gekeken. Ze vraagt de Commissie hier goed naar te kijken. Het gaat om het legaliteitsbeginsel, dat is een belangrijk punt. En is steeds die houding tegenover de wolf. De wolf moet weg, maar zo ga je daar niet mee om. In heroverweging moet hier goed naar gekeken worden. De voorzieningenrechter die de eerste keer het verzoek heeft behandeld, wilde het risico niet voor haar rekening nemen en heeft het risico bij provincie neergelegd in kader van de heroverweging. De Faunabescherming vraagt de Commissie in het advies aandacht te schenken aan het punt dat GS zich op de zorgplicht beroepen, en dat is volgens de Stichting niet legitiem.

De voorzitter vraagt of wolf Hubertus nog onder ons is. **5.1.2e** beaamt dit. **5.1.2e** geeft aan dat de wolf 7 augustus jl. nog is signaleerd. **De voorzitter** merkt op dat het incident dat op 13 april 2025 plaatsvond de aanleiding is voor het bestreden besluit. De Commissie heeft gelezen wat bezwaarden hierover hebben gezegd. De discussie gaat over de vraag of sprake is van sterk

afwijkend gedrag. Welke deskundigen hebben GS geadviseerd? 5.1.2e geeft aan dat dit EcoNatura, 5.1.2e is. **De voorzitter** vraagt of er alleen een advies van EcoNatura ligt. De stelling van bezwaarden is dat het Faunabeheerplan minimaal twee deskundigen aangeeft naast de SWN. 5.1.2e 5.1.2e geeft aan dat het klopt dat het Faunabeheerplan twee wolvendeskundigen aangeeft, maar het Faunabeheerplan ziet op situaties voor een vergunning op voorhand. In dit geval is sprake van een incident. EcoNatura is de ecologisch deskundige. **De voorzitter** merkt op dat naast SWN en EcoNatura dus geen andere deskundige is geraadpleegd. 5.1.2e (F.) geeft aan dat dit incident op zichzelf is beoordeeld, op onderdelen is het Faunabeheerplan gevolgd. **De voorzitter** vraagt om toe te lichten waarom sommige onderdelen wel en sommige onderdelen niet zijn gevolgd. 5.1.2e (F.) geeft aan dat het Faunabeheerplan ziet op interventies tussen wolf en vee. Voor risico incidenten biedt het plan nog geen grondslag. Het Faunabeheerplan betreft een kennisdocument maar geen toetsingskader. **De voorzitter** vraagt of GS van mening zijn dat met de situatie die nu aan de orde is, het Faunabeheerplan niet leidend is. 5.1.2e (F.) geeft aan dat dit klopt. **De voorzitter** vraagt of GS de SWN niet als wolvengedragsdeskundige aanmerken maar als calamiteitendeskundige. 5.1.2e 5.1.2e antwoordt dat dit correct is. 5.1.2e wijst op artikel 4.31, onder d. van de Omgevingswet, waarborgen veiligheid. De flora- en fauna-activiteit ziet daar op. In het tweede lid staat dat er overeenstemming met een Faunabeheerplan moet zijn. En in het plan staat duidelijk dat er twee wolvengedragsdeskundigen moeten zijn. Tijdens de voorlopige voorzieningenprocedure zijn er veel verklaringen meegestuurd vanuit de Faunabescherming en Animal Rights. Allemaal deskundigen met een ander standpunt dan 5.1.2e van EcoNatura. Het had op de weg gelegen van GS om vier maanden na het incident nog een deskundige te hebben gevraagd. 5.1.2e vult aan dat er geen andere huurling te vinden was die dit wilde adviseren. 5.1.2e vraagt waarom niet alsnog een wolvendeskundige om advies is gevraagd. 5.1.2e geeft aan dat GS van mening zijn dat het Faunabeheerplan in dit geval niet gevolgd hoeft te worden. Eén deskundige is genoeg. Hij snapt de stelling van bezwaarden. Maar het advies dat er ligt is gebaseerd op feiten, foto's en data. Hij verwijst ook naar de uitspraak van de voorzieningenrechter. Er is ook recent uitspraak gedaan door de voorzieningenrechter van Midden Nederland, daar is ook naar een stuk van Boitani¹ verwezen. Ook daarin wordt onderschreven dat het niet noodzakelijk is om nog een deskundige te betrekken. 5.1.2e merkt op dat het incident in april heeft plaatsgevonden, in mei is het besluit genomen, er is inmiddels een tijd verstreken. Maakt dit voor GS nog uit? 5.1.2e geeft aan voor de uitvoering niet, het gedrag is niet anders, 2 weken geleden nog gesignaleerd op het park, het gevaar blijft. Het gedrag is niet af te leren en is potentieel gevaarlijk. 5.1.2e vraagt of er in de tussentijd niet nog een deskundige is gevraagd. 5.1.2e geeft aan, voor een wolf die niet meer zichtbaar is? 5.1.2e 5.1.2e merkt op dat bij de heroverweging toch gekeken moet worden of de vergunning in stand kan blijven. GS moeten daar wel wat van gaan vinden. 5.1.2e antwoordt dat dit klopt en GS betrekken dat ook. Wellicht alsnog een extra deskundige inschakelen. 5.1.2e merkt op dat duidelijk is dat de situatie nogal onzeker is. Dat geeft juist aanleiding om nog een wolvengedragsdeskundige te raadplegen. Boitani heeft helemaal niks meegegeven alleen voor wolf Bram. Dat is een hele ander zaak. EcoNatura heeft alleen een deel van de vertaling van Boitani gegeven. In beide zaken is aangevoerd dat ze niet voldoende informatie krijgen voor hun deskundigen adviezen. **De voorzitter** vraagt of

¹ Italiaanse hoogleraar Dierkunde, Luigi Boitani.

het standpunt van GS ter zitting naar hun mening voldoende is om het gebrek van een tweede deskundige weg te nemen. **5.1.2e** antwoordt ontkennend het is juist een extra reden om nog een deskundige te raadplegen **5.1.2e** (N.) geeft aan dat de provincie exact hetzelfde standpunt als het Park De Hoge Veluwe heeft, er worden ook geen andere deskundigen toegelaten door het Park. Alle aannames zijn gebaseerd op beweringen van het park en zijn niet controleerbaar. **De voorzitter** vraagt of **5.1.2e** doelt op de identificatie van Hubertus. **5.1.2e** (N.) geeft aan dat het niet alleen daarop ziet, maar geldt vanaf het incident. Het DNA-materiaal wordt door het Park zelf verzameld. De objectivering van alle gegevens laat te wensen over.

5.1.2e benoemt dat GS erkennen dat de beoordeling van de staat van instandhouding onvoldoende is. GS willen dat in heroverweging doen, maar ze hebben dat nog niet gezien. Er zijn nieuwe feiten, de wolf heeft dit gedrag niet meer getoond. Het gedrag kan zijn uitgedoofd, of de wolf is in dispersie. De Faunabescherming betwist dat de wolf 7 augustus jl. is waargenomen, althans de onderbouwing hiervan hebben zij niet gezien. Het zijn niet onderbouwde mededelingen, de Commissie moet deze negeren en alleen de feiten betrekken. Het incident van 13 april 2025, waarvan ecologen van de Faunabescherming aangeven dat dit heel goed natuurlijk gedrag kan zijn. Het was in de periode van de voortplanting. We zijn nu een aantal maanden verder en de wolf heeft het gedrag niet weer laten zien. **5.1.2e** vindt het schokkend dat **5.1.2e** hier nu niet bij is. Geen ecologische input vanuit GS. Er moet naar de feiten van nu worden gekeken. Er zijn verschillende scenario's, het is speculeren. GS moeten een onderbouwd standpunt innemen dat is gebaseerd op onafhankelijke deskundigen. En dan wordt nu aangegeven, dat komt misschien nog wel. Er moet 9 september 2025 een beslissing op bezwaar worden genomen. **5.1.2e** geeft aan dat de mensen die DNA hebben afgenomen, gediplomeerd zijn. Zij hebben onder ambtseed een verklaring opgemaakt. GS zijn verantwoordelijk voor het onderzoek en verlenen van de vergunning. Het Park is het decor waar het plaatsvond. Voor wat betreft het zien van de wolf op 7 augustus 2025. Een van de jachtopzieners die kwam een fotograaf tegen, die deelde beelden van de wolf op een afstand van 20/30 meter, die zich rustig naar de fotograaf toe heeft gedragen. Op basis van de foto's is beoordeeld dat het de wolf van het incident van 13 april 2025 was. Op 7 augustus kon geen DNA worden afgenomen. **De voorzitter** stelt vast dat deze foto's niet in het dossier zitten **5.1.2e** geeft aan dat GS ook niet over de foto's beschikken. **5.1.2e** geeft aan dat er door de spoedbesluitvorming in allerhaast naar de voorzieningenrechter is gegaan. Het is cruciaal om te weten of Hubertus de vader van de welpen is of niet. De **5.1.2e** heeft aangegeven dat als vader Hubertus de vader is, dan is dat een probleem voor de instandhouding. Aan de hand van foto's is toen gezegd dat deze wolf niet de vader wolf is. Daar hebben deskundigen van de Faunabescherming vraagtekens bij geplaatst. De welpen zijn begin mei geboren en blijven in het nest. In eerste instantie geen kans om DNA van de welpen te testen. Dus wie is de vader wolf? De welpen zijn uit het verborgene nu. Er kunnen genoeg deskundigen opgezet worden, er zijn genoeg haren etc. te vinden voor een DNA-test. Dan is er duidelijkheid over het al dan niet zijn van de vaderwolf. De vader wolf is het hele eerste jaar van belang voor de welpen. Doe gewoon het onderzoek wat moet en kan en verkrijg daarmee de volstrekte helderheid. Het is nu speculatief. **5.1.2e** heeft nergens gelezen of gehoord dat de wolf op 7 augustus 2025 is gezien, alleen nu vanmiddag hier. Ze had een lijst met waarnemingen verwacht, maar dat is er niet. Het is bij één waarneming gebleven. De noodzaak was en blijft een vraagteken.

De voorzitter vraagt of GS de vergunning hebben verleend op basis van artikel 8.74, eerste lid, onder b onder 3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl); openbare veiligheid 5.1.2e

5.1.2e antwoordt dat dit klopt. **De voorzitter** vraagt wat GS onder openbare veiligheid verstaat. 5.1.2e

5.1.2e geeft aan dat GS hieronder verstaat dat als een mens, een bezoeker niet meer mag wandelen, fietsen, spelen, hardlopen in een openbaar toegankelijk gebied er dan sprake is van aantasting van de openbare veiligheid. Het gedrag van de wolf is niet natuurlijk, de mens wordt als prooi gezien en niet meer afwachtend of verborgen. Dan is het een gevaar. **De voorzitter** vraagt of hij goed begrepen heeft dat het om veiligheid en openbaarheid gaat, iedereen die er mag komen, moet zich er veilig voelen. 5.1.2e bevestigt dit. **De voorzitter** wijst op pagina 13, laatste alinea, in het rapport van EcoNatura. Daar wordt in een paar zinnen wat gezegd over openbare veiligheid, daar lijkt de deskundige dit te koppelen aan de perceptie in de samenleving. Hoe moet de Commissie die passage lezen? Waar in het besluit is te lezen dat aan het criterium voor wat betreft de openbare veiligheid is voldaan? Het wordt toegepast om een beschermd dier af te schieten, het is een uitzondering op de regels, er gelden voorwaarden en het is een ultimatum remedium. Wordt bij de invulling van de openbare veiligheid, ook de perceptie of angst voor de wolf in de samenleving betrokken? 5.1.2e merkt op dat een mens is gebeten. Dat is een feit en daarmee creëer je angst in de samenleving. De angst is vergroot. Dat moet worden voorkomen door een individuele wolf weg te nemen. **De voorzitter** merkt op dat er ook bijtincidenten met honden of andere dieren plaatsvinden. Valt dat ook onder openbare veiligheid? 5.1.2e

5.1.2e geeft aan dat als een hond een mens bijt, deze meteen wordt afgemaakt. Het ging hier om een hardlooper die zich normaal gedroeg. De maatschappij speelt mee. GS zijn voor de wolf op de Veluwe. Wel in samenleving naast de wolf en niet individuele dieren die dit soort gedrag vertonen. 5.1.2e

5.1.2e geeft aan dat dit ook een punt van discussie was in de Ermelo zaak. De voorzieningenrechter heeft daar aangegeven dat je moet kijken naar de noodzaak en alternatieven, de wolf moet worden beschermd tegen de mens. Het gaat hier om beschermd leefgebied van de wolf. Ze hoort nu dat je in dat leefgebied als bezoeker moet kunnen lopen, spelen, fietsen, hardlopen. De ecologische realiteit is dat je dat niet moet doen in beschermd leefgebied. 5.1.2e heeft zijn deskundige mening gegeven. De voorzieningenrechter noemt ook dat eerst maatregelen moeten worden genomen om bezoekers goed te informeren. Dat houdt in: geen voedsel mee het park in, niet hardlopen, niet filmen of fotograferen. Al die maatregelen worden niet genomen. Het gedrag van de bezoekers moet allemaal kunnen en daar moet de wolf voor wijken. **De voorzitter** vraagt of De Faunabescherming de openbare veiligheid hier niet aan de orde vindt. 5.1.2e

5.1.2e geeft aan dat als het gedrag van de mens zorgt voor verstoring van het gedrag van de wolf dan moet eerst wat aan de verstoring door de mens worden gedaan, voordat het een probleem van openbare veiligheid is. Eerst de noodzaak en alternatieven.

De voorzitter vraagt naar het stuk van 5.1.2e van 13 mei 2025. 5.1.2e vraagt of de Commissie dat niet van GS heeft gekregen. **De voorzitter** antwoordt van niet. 5.1.2e vraagt of over het punt van openbare veiligheid nog iemand wat wil toevoegen. 5.1.2e geeft aan dat het gevoel van de samenleving eronder geschaard wordt. De openbare veiligheid moet minder gevoelsmatig worden ingekleed. Er zijn allerlei verschillende gevoelens bij mensen. Het is de taak van GS om hier formalistisch mee om te gaan. 5.1.2e is de enige die het woord "prooigedrag" heeft gebruikt.

Geen geval bekend dat een wolf een mens als prooi ziet. Als een wolf een mens echt als prooi ziet, dan was het incident anders afgelopen. Er zijn juist allemaal andere deskundigenverklaringen die niet spreken van prooigedrag. Het is van belang duidelijk te hebben hoe de openbare veiligheid wordt ingekleed. 5.1.2e

5.1.2e (N.) geeft aan dat er filmpjes zijn waarop te zien is dat er voersporen zijn uitgelegd naar fotografen. De wolf is gehabitueerd geraakt en daar heeft het park verantwoordelijkheid niet voor genomen. Geen preventieve maatregelen getroffen. De beelden zijn openbaar en er is niet opgetreden. De habituatie is onder verantwoordelijkheid van het Park ontstaan. De directeur heeft vanaf 2022 in het openbaar uitgesproken dat de wolf moet ophoepelen en dat hem niet uitmaakt hoe. Er wordt een beroep gedaan op de openbare veiligheid terwijl toezicht niet wordt toegelaten. **De voorzitter** vraagt of de filmpjes gaan over wolf Hubertus. 5.1.2e geeft aan dat er vele filmpjes over het Park zijn waarbij hondenbrokjes worden gebruikt door fotografen. 5.1.2e weerspreekt dat er geen maatregelen zijn genomen. Het park doet veel aan actieve informatievoorziening van bezoekers en medewerkers. In de parkreglementen staat dat er niet gevoerd mag worden. Het standpunt dat dit gebeurt is niet bewezen. Ook voor wat betreft Hubertus is dit niet bekend geweest bij het park. Dan zou handhavend zijn opgetreden. Waar eindigt het? Moeten bezoekers alleen maar op langzame pas om zich heen kijken en niet picknicken? 5.1.2e

5.1.2e wijst er op dat het voeren van jonge wolven in het park ook in het rapport van EcoNatura wordt genoemd op pagina 29. Het valt niet uit te sluiten dat te weinig schuwe wolven zijn gevoerd. **De voorzitter** vraagt of dat gaat over wolf Hubertus. 5.1.2e geeft aan dat het is opgenomen in het deskundigenrapport dat over wolf Hubertus gaat. 5.1.2e geeft aan dat als die filmpjes algemeen bekend zijn, hij deze dan graag zou willen zien en nakijken of die daadwerkelijk in het park hebben plaatsgevonden. Hij heeft daarbij zijn twijfels. 5.1.2e steunt dit. En de vraag is hoe relevant dit is. Deze wolf vertoont dit gedrag, in hoeverre is nog relevant hoe dit is ontstaan?

5.1.2e vraagt naar de dringende reden van openbare veiligheid. Heeft een verschuiving plaatsgevonden tussen veiligheid meteen na het bijtincident, op dat moment een acute noodzaak, naar perceptie? In het betoog van GS hoort hij ook de perceptie van veiligheid en hoe bezoekers die beleven. Waar gaat het om: acuut gevaar vanuit de wolf of de perceptie van uit bezoekers? 5.1.2e

5.1.2e geeft aan dat het om het acuut gevaar voor de wolf gaat, omdat deze gedrag heeft aangeleerd. Die wolf kan ergens anders zwerven en iemand anders gaan bijten. 5.1.2e geeft aan dat de escalatieladder van het Wolvenplan is gevolgd. Samenleven met mens en wolf. Alle deskundigen hebben daar aan meegewerkt en dit werd breed gedeeld. **De voorzitter** vraagt of sprake is van trede e. of g. van de escalatieladder. 5.1.2e geeft aan situatie e. En dan zijn we snel klaar, het is geen probleemwolf. De escalatieladder is niet gevolgd. **De voorzitter** vraagt of de ladder niet of niet juist is gevolgd. 5.1.2e geeft aan niet juist. Als het h. is dan moeten eerst alternatieven worden toegepast. 5.1.2e merkt op dat GS voor wat betreft de escalatieladder steeds hebben verwezen naar h. Deskundigen van de Faunabescherming zijn ter plaatse van het bijtincident gaan kijken. Het bijtincident heeft plaatsgevonden op een locatie waar veel uitwerpselen van wolven liggen. Als je tussen de wolf verblijfplaats en het jachtgebied bent, dan kan het bijten een reactie zijn. Het kan over provocatie gaan. **De voorzitter** merkt op dat dan wordt verondersteld dat mensen weten dat er veel wolven verblijven. 5.1.2e geeft aan dat de deskundigen zijn gaan kijken. Het kruispunt wordt veel gebruikt door wolven, er liggen veel uitwerpselen. Als de hardlooper daar vanuit is weggerend, dan is dat een provocatie van deze persoon op deze locatie en dan is de situatie geen aanleiding om te mogen schieten. Probleemsituatie

maar niet probleemwolf. 5.1.2e geeft aan dat natuurlijk gedrag is om mensen niet te bijten. Wanneer de mens op het looppad van de wolf komt, dan kan er worden gebeten. 5.1.2e benoemt de specifieke situatie, de voortplanting had al plaatsgevonden en richting nestplaats is extra defensief gedrag van de wolf. Dertien april valt in de voortplantingsperiode, dat betekent dat de nestplaats al is gekozen, de voortplanting heeft plaatsgevonden, als je dan defensiever gedrag van de wolf tegenkomt, is dat gewoon natuurlijk gedrag. Dus valt het niet onder h. want het is geen probleem wolf. 5.1.2e 5.1.2e geeft aan dat er geen DNA onderzoek ter onderbouwing voor is. 5.1.2e geeft aan dat zij heeft gezegd dat er in de literatuur geen geval bekend is dat de wolf prooigedrag richting mens heeft of gedrag vertoont om de mens te doden en op te eten. Dat is alleen het standpunt van de heer Van 5.1.2e In dit geval is het heel goed mogelijk dat sprake is van provocatie of defensief gedrag. Geen prooi gedrag. 5.1.2e (N.) vult aan dat het park een extra verantwoordelijkheid naar bezoekers toe heeft. Als directie weet je dat sprake is van een beschermde diersoort, dan moet je de plekken beschermen en die maatregelen moet het park nemen.

De voorzitter gaat over naar het punt van alternatieven. Genoemd is het tijdelijk afsluiten van het park. De vergunning is allen voor het territorium van het Park verleend. Als Hubertus daarbuiten gaat, dan kan daarvan geen gebruik gemaakt worden. 5.1.2e beaamt dit. **De voorzitter** vraagt of als het park zou kunnen worden afgesloten. Dan zou de wolf daar nooit uit kunnen komen? 5.1.2e 5.1.2e geeft aan dat dat niet mag. **De voorzitter** vraagt of het tijdelijk afsluiten dan geen alternatief is. 5.1.2e en 5.1.2e geven aan dat het niet gaat om wolfwerende hekken plaatsen, maar dat bezoekers niet in het nestgebied worden toegelaten als alternatieve maatregel. **De voorzitter** vraagt waarom het tijdelijk afsluiten van het Park een alternatief is. 5.1.2e geeft aan dat het om het hele pakket van alternatieve maatregelen gaat om de wolf niet te verstoren. Dat moet maximaal worden ingezet. Daarvan kan deel uitmaken dat je een deel van het park afsluit. Je kunt niet het hele park afsluiten. Maar alle maatregelen bij elkaar nemen om te voorkomen dat de wolf verstoord wordt, vooral in de gevoelige periode. Dat een deel kan worden afgesloten, blijkt wel uit het voorbeeld van Den Treek. Dat park is voor de helft van de zomerperiode afgesloten, van half juni tot in september. De zomervakantie is voorbij en dus minder bezoekers en minder trigger voor de beschermde soort. Het is niet de vraag wat kan je tegen de wolf doen, maar wat moet je doen om de wolf voldoende te beschermen. **De voorzitter** stelt dat de wolf zich ook buiten het park kan begeven. 5.1.2e geeft aan dat het niet gaat om het hele Park afsluiten, maar alleen waar de hotspots, wissels etc. zijn. Dat gedeelte moet beschermd worden. Dat het gebied zich in het Nationale Park De Hoge Veluwe bevindt, heeft hier niet zoveel mee te maken. Het gebied moet worden beschermd. 5.1.2e (N.) geeft aan dat gesproken wordt over fysiek afsluiten als alternatief. Het Park doet sinds mensenheugenis niet anders. Dit kan ook ten dienste van de wolf. Gebied van de nestplaats van de wolf. Dat gebeurt bij grof wild ook. Ook in de bronstijd van het edelhert geldt er afsluitbeleid. 5.1.2e merkt op dat de vraag bij het afsluiten van gebieden is wat je precies afsluit. In Utrecht is een gebied afgesloten geweest, en heeft het incident zich net buiten afgesloten gebied voorgedaan. Wat sluit je af en op welk moment? Het moet proportioneel zijn om escalatie te voorkomen. De interventierichtlijnen zijn gevolgd. Afsluiten heeft geen zin, zie hiervoor Utrecht. 5.1.2e wil een aantal misverstanden uit de wereld hebben. Defensie heeft gemeld dat er 8 pups zijn geboren bij vliegveld Deelen. Dit is een leefgebied. Meteen bij het vinden van de pups zijn paden rondom het vliegveld en een deel

van het Park afgesloten. Dat is dus gebeurd. 5.1.2e is niet de vader van de pups, dat staat vast. Het bijtincident van 13 april vond op 8 kilometer van de locatie waar de pups zijn geboren plaats. 5.1.2e gaat in op het herhaalde verwijt aan het Park dat onvoldoende maatregelen worden genomen. Bij elke ingang wordt voorlichting aan bezoekers gegeven, in het reglement staat dat niet gevoerd mag worden. Nadrukkelijk worden de herhaalde verwijten weersproken.

De voorzitter vraagt naar de alternatieven. 5.1.2e antwoordt dat de alternatieven al eerder zijn besproken. 5.1.2e toont het foldertje met informatie die er vanuit het Park wordt verstrekt. Zoiets verdwijnt in het handschoenenkastje. Waarom wordt de plek van de geboorte van jonge welpen niet afgesloten? 5.1.2e geeft aan dat de geboorte plek van de welpen is gemeld bij het wolvenmeldpunt. 5.1.2e (N.) merkt op dat in Duitsland een gedeelte vier keer zo groot als het Park afgesloten is geweest. Het leefgebied moet worden beschermd en dus zou het Park afgesloten moeten worden. Het klopt niet dat dit niet gebeurt. Dit komt omdat het Park grote bedragen voor bezoekers krijgt. Het wolvenmeldpunt heeft inderdaad tijd nodig om de validatie op papier te zetten. 5.1.2e wijst op de escalatieladder en het paintballen. Uiteindelijk mochten GS het paintballen toepassen. Dit hebben GS niet gedaan. Er is nu geen noodzaak dus het is nu sowieso niet aan de orde. Een rustgebied creëren, de negatieve conditionering, het is allemaal niet gebeurd. De escalatieladder is dus niet gevolgd. 5.1.2e heeft ook voorbeelden genoemd waar alternatieve maatregelen effect hebben gehad. En het zou in dit geval nog steeds kunnen helpen. We zijn nu vier maanden verder, alternatieven zijn niet meer nodig, en afschot al helemaal niet. 5.1.2e vraagt waarom de ontheffing voor het paintballgeweer niet is gebruikt of niet alsnog is gebruikt. 5.1.2e merkt op dat die ontheffing al uit 2022 dateert, uiteindelijk werd na de procedures toestemming verkregen en toen was deze nog maar vijf maanden geldig. Toen had de wolf het gedrag al een paar maanden niet meer vertoond. 5.1.2e vraagt waarom niet alsnog een ontheffing is verleend voor het gebruik van het paintballgeweer. 5.1.2e geeft aan dat een wolf van drie jaar niet meer te beïnvloeden is. De wolf is al te ver geconditioneerd. Bovendien zou er dan weer een nieuwe vergunning moeten worden verleend, weer een voorlopige voorziening over het paintballgeweer en dit is nieuw voor Nederland en lijkt niet erg succesvol en haalbaar, omdat ook de gevolgen niet helemaal duidelijk zijn. De wolf met dit gedrag moet gewoon weggenomen worden uit de populatie. Het gedrag is aangeleerd en de kans is serieus aanwezig dat de wolf dit gedrag weer gaat vertonen.

De voorzitter merkt op dat GS de ongunstige staat van instandhouding van de wolf erkennen in het schriftelijk commentaar. Heeft dit nog consequenties voor de vergunning? 5.1.2e antwoordt dat het wegnemen van dit ene individu geen afbreuk doet aan de staat van instandhouding van de wolf in Nederland. 5.1.2e merkt op dat 5.1.2e beweert dat sprake is van een gunstige staat van instandhouding van de wolf. Dat heeft hij ter zitting bij de voorzieningenrechter moeten terugtrekken. Hij heeft ook moeten toegeven dat geen sprake is van dat aversieve conditionering niet meer zou werken bij Hubertus. Aversieve conditionering kan nog steeds ongeacht de leeftijd van de wolf. Dat heeft de expert van GS toegegeven. 5.1.2e vraagt of hij van mening is dat het paintballgeweer, anders dan GS zeggen, wel effect heeft. 5.1.2e geeft aan dat dit middel wordt toegepast, ongeacht leeftijd. Hij is er niet persé voorstander van. Er is twijfel

gezaaid bij de voorzieningenrechter over die vergunning. Te beargumenteren waarom dit nodig was, is GS niet toe in staat gebleken. Het is dus niet zo dat de organisaties twijfel zaaien, GS hebben het niet goed kunnen onderbouwen. **5.1.2e** vraagt of ook uit onderzoeken blijkt dat het paintballgeweer als alternatief gebruikt kan worden. **5.1.2e** geeft aan dat in de verklaring van **5.1.2e** links staan naar onderzoeken, deze zijn niet wetenschappelijk, maar het staat vast dat het werkt. Dan is het nog wel te proberen. Wat **5.1.2e** zegt over paintballen staat ook in de uitspraak. **5.1.2e** merkt op dat de wolf zich in een Park bevindt dat geen onderzoek doet naar DNA-profielen. Hoe oud de wolf is, is niet bekend. Deze wolf is pas in 2025 buiten het park vastgesteld. Dat hij 3 jaar oud zou zijn, is de vraag. Het Park laat onderzoek niet toe. Het zou een jongere of een oudere wolf kunnen zijn en zou ook een vaderwolf kunnen zijn. Er wordt gesproken over ernstige habituatie, maar het gaat wel geteld over één incident. Bij de wolf in Ermelo heeft deskundige Groot Bruinderink op 3 mei 2024 verklaard dat habituatie bij een wolf kan uitdoven. De stelling dat als een wolf bepaald gedrag laat zien, dat weer zal laten zien, is niet wetenschappelijk onderbouwd. De wolf heeft iets gedaan, daar is men van geschrokken, maar dat het gevaar continue heel groot is, is niet juist en blijkt ook al drie maanden niet. Het zou een wolf van 3 jaar zijn die ernstig gehabitueerd is, dat is de stelling van GS, maar de bijbehorende onderbouwing is er niet. Het kan dus zelfs nog de vader van de welpen zijn. **De voorzitter** vraagt of het gaat om de kans op herhaling. **5.1.2e** geeft aan dat de kans ook groot is dat de verkeerde wolf wordt geschoten. En zij wijst nog op overweging 16.1 in de uitspraak van de voorzieningenechter van 16 mei 2025 (25/2038) **5.1.2e** **(F.)** bedankt de stichting Animal Rights voor de uitspraak dat het paintballgeweer een goed alternatief is, maar vraagt zich af waarom dan toch bezwaar is aangetekend indertijd. Als er nog een incident volgt, is afschot dan wel een alternatief? We moeten met elkaar naar oplossingen zoeken en de ijkpunten verleggen. **5.1.2e** geeft aan dat de wolf gedrag vertoont dat op- en afaakt. Hij vertoont zich op 20 à 30 meter, vervolgens is sprake van opeenvolging van dat gedrag en daarna is het weer weg. **De voorzitter** vraagt of hij bedoelt te zeggen dat het gedrag van Hubertus wispelturig is. **5.1.2e** toont een staatje van het aantal meldingen binnen 30 meter, dat gaat vanaf 2021 op en af. **De voorzitter** vraagt of dat over een wolf gaat of over dé wolf. **5.1.2e** geeft aan dat ze niet voor alle gevallen zeker weten of het om Hubertus gaat. Van het incident in april van dit jaar weten ze dat wel. Over de alternatieven geeft hij aan dat er al mensen ter plaatse moeten zijn en een geweer bij zich moeten hebben anders heeft het geen zin. **5.1.2e** benoemt de praktische uitvoerbaarheid. De wolf heeft niet alleen een bijtincident veroorzaakt, maar is ook geregeld dichtbij fietsers en mensen met kinderen geweest. De wolf is niet bang voor mensen en dat is gevaarlijk voor publiek en werknemers van het park. Nu nog conditioneren met paintballgeweer is mosterd na de maaltijd. Op dit moment is de wolf gevaarlijk en kan hij gevaarlijk zijn ook al is hij een paar maanden niet gezien. **De voorzitter** vraagt of beiden bedoelen te zeggen dat het gedrag één bijtincident heeft opgeleverd en er meerdere incidenten zijn gemeld waarbij de wolf onnatuurlijk dichtbij mensen komt. Hebben de opeenvolging van die incidenten bij het Park en bij GS de indruk doen ontstaan dat het wachten is op een nieuw bijtincident? **5.1.2e** geeft aan dat de wolf beweegt zich door het hele Park, het is niet de vaderwolf, dus dat is niet de aanleiding van het gedrag. De wolf nadert mensen dichtbij, daar gaat het om. Daar ligt te weinig nadruk op nu. **5.1.2e** merkt op dat je in Nederland een groot aantal wolven hebt, niet alle wolven zijn gevaarlijke wolven. Het gaat om twee wolven met problematisch gedrag: Hubertus en Bram. Er heeft overleg plaatsgevonden met Boitani. Dat is een goed wetenschapper. Er zijn in

Nederland slechts twee wolven die afwijkend gedrag vertonen. Hij maakt zich daar zorgen om. Hij krijgt ook de telefoontjes bij incidenten en dat is geen pretje. Het is geen hetze tegen wolven. Ook in Utrecht hebben de wolven in het algemeen natuurlijk gedrag, op die ene wolf na die afwijkend gedrag vertoont. Het is geen paniek maar het moet wel worden opgelost. Het paintballgeweer en zenderen heeft geen zin, er is maar één oplossing en dat is dat deze twee uit de populatie genomen moeten worden. Daarmee is de openbare veiligheid gediend en kan de rest verder leven. **5.1.2e** geeft aan dat het aantal bezoekers niet zal afnemen in het bos, als wolven niet geprovoceerd worden, vindt er geen verstoring plaats. Maak een plan van aanpak waarmee je naar alle maatregelen kijkt. In mei was nog niet bekend dat er een nestplaats was. Nu is dat wel bekend. Dan kunnen er concreter maatregelen worden getroffen in verband met de gevoeligheid van het gebied de komende maanden. Verstoring van de wolf moet niet meer plaatsvinden. **5.1.2e** geeft een heel lijstje; geen voedsel meer het park in, niet hardlopen of fietsen, pas wanneer de welpen weer wat groter zijn.

De voorzitter heeft een afrondende vraag. Hij merkt op dat afschot onherstelbaar is en als leek vraagt hij zich af of Hubertus ook eerst verdoofd kan worden om er zeker van te zijn dat het de betreffende wolf is en als dat zo is, dan pas doden. Of gaat het direct met een dodelijk schot? **5.1.2e** geeft aan dat de uitvoerders heel zorgvuldig moeten handelen. Bij verdoven en zenderen moet je op 20 meter van de wolf komen. Het gaat om een probleemwolf, op 100 meter is een dodelijk schot af te vuren maar niet verdoven en zenderen. Het probleem is de afstand tot het dier.

De voorzitter schorst de hoorzitting op verzoek voor een korte pauze en voor de Commissie gelegenheid om te overleggen of er nog vragen zijn.

De voorzitter heropent om 15:10 de zitting. **De voorzitter** benoemt het punt over het ontbreken van processtukken en geeft aan dat er op gewezen is dat er in andere zaken wel ook de stukken die in de voorlopige voorziening zijn gedeeld, door GS werden verstrekt. Hij vraagt of **5.1.2e** deze stukken nog wil inbrengen. **5.1.2e** kan deze stukken in pdf bestanden aanleveren, mogelijk in twee gedeelten.

De voorzitter vraagt of alle partijen bekend zijn met deze stukken. *Iedereen beaamt dit.*

De voorzitter geeft aan dat er dan geen extra termijn zal worden gegeven om nog weer op die stukken te reageren. **5.1.2e** geeft aan dat zij niet bekend is met een aantal rapporten. **5.1.2e**

5.1.2e geeft aan dat het om twee A-4's gaat van het Veluws Landschap en Groot Bruinderink gaat.

5.1.2e geeft aan dat ze wel wil kunnen controleren of het om de voor haar bekende stukken gaat. **5.1.2e** zal de stukken vanmiddag toesturen. **5.1.2e** geeft aan dat zij de stukken kan sturen naar rechtsbescherming@gelderland.nl en dat dan gezorgd wordt dat de stukken aan GS, partijen en derde-partijen worden gestuurd.

De voorzitter geeft aan dat de Commissie verder geen vragen meer heeft en stelt alle partijen in de gelegenheid nog echt afrondende punten naar voren te brengen.

5.1.2e (N.) wil reageren op het punt van eerste de wolf verdoven en dan pas afschieten. Er is geantwoord dat de wolf op een afstand van zo'n 100 meter wordt geschoten. Op die afstand is identificatie en DNA ook moeilijk. In Duitsland is er 11 keer een verkeerde wolf doodgeschoten. Op 100 meter afstand kun je

de wolf niet identificeren, het risico is dus heel groot dat de verkeerde wordt geschoten. De vergunning kan naar zijn mening niet in stand worden gelaten.

5.1.2e geeft aan dat de noodzaak er, ook ex nunc toetsend, helemaal niet meer is. We zijn vier maanden na het bijtincident.

5.1.2e geeft aan dat de vraag of Hubertus wel of niet de vader wolf is, een grote impact heeft op de staat van instandhouding. Dit moet op lokaal niveau worden beantwoord en daarvoor is geen bewijs gegeven dat het geen negatieve impact heeft op de staat van instandhouding.

5.1.2e merkt op dat voor de staat van instandhouding ook van belang is dat er ook in Utrecht een soort gelijke ontheffing is verleend. In het aanvullend bezwaar is dit ook aangevoerd, de verschillende vergunningen moeten in totaliteit worden bekeken. Er moet buiten de lokale effecten ook gekeken worden naar de landelijke staat van instandhouding. Voor wat betreft de reactie van de 5.1.2e

5.1.2e op het paintballen, merkt zij op dat de Stichting niet van mening is dat paintballen een goed alternatief is. De Stichting Animal Rights heeft aangegeven dat er in dit geval sowieso geen noodzaak is ook niet voor het paintballgeweer. Zij hebben nooit eerder bezwaar gemaakt. Naar hun mening is ingrijpen niet noodzakelijk. Er is geen bewijs van meerdere incidenten die steeds erger worden. Als dat er wel zou zijn, dan is het paintballgeweer wellicht een goed alternatief. Zeker een beter alternatief dan afschot. In Utrecht heeft de Stichting bezwaar gemaakt tegen het zenderen, niet tegen het gebruik van een paintballgeweer. Zenderen is niet negatief conditioneren. Voor wat betreft gebruik van het paintballgeweer, dat is moeilijk en lastig zij is geen ecooloog. Er zit een ecooloog in de zaak, misschien zou 5.1.2e daar als deskundige wat over wil zeggen 5.1.2e schudt van niet. **De voorzitter** merkt op dat 5.1.2e ook niet als deskundige is aangemeld maar hier als toehoorder aanwezig is.

5.1.2e merkt op dat 5.1.2e verbonden is aan het wolvenmeldpunt. Er wordt hier gesproken over 8 wolvenpups maar 5.1.2e heeft hem aangeven hier niks van te weten. GS en het park doen veel mededelingen, ook over het zien van de wolf op 7 augustus jl. maar bieden geen enkele onderbouwing voor de beweringen. Dit geldt ook voor de incidenten die er zijn geweest, met uitzondering van het bijtincident. De onderliggende bewijsvoering ontbreekt. De voorzieningenrechter heeft dat ook gemist.

5.1.2e heeft geen behoefde aan een nadere toelichting.

5.1.2e geeft aan dat GS ertegenaan lopen dat de wolf zich niet als een dier in een dierentuin gedraagt. Zij moeten voorkomen dat als het dier zich nu niet goed gedraagt, steeds weer de discussie wordt aangegaan. Straks wordt er weer een ellenlange tijd over het afschot gediscussieerd.

5.1.2e vult aan dat GS veel minder twijfel hebben over het incident met de wolf, het DNA van de moeder is bekend, de roedel is bekend. Er is duidelijk sprake van afwijkend gedrag. De wolf wordt gemeld door het ouderpaar. Er is één succesvolle voortplanting geweest, het kan niet anders dan gaan om de wolf uit 2022. Er wordt over Duitsland gesproken en dat gaat over een vergunning voor een gebied veel groter dan hier, hier gaat het om een vergunning voor één wolf.

5.1.2e reageert op de opmerking van 5.1.2e over het alleen schieten op 100 meter. Of hij heeft zich verkeerd uitgedrukt of hij wordt verkeerd begrepen. Het eerst verdoven en dan euthanaseren is lastig uitvoerbaar. Afschot op 100 meter werkt efficiënter en adequater. Het gaat hier om mensen die speciaal zijn opgeleid in twee- of drietallen. Dit om de kans op falen of een menselijke fout zo klein mogelijk te maken. Deze mensen krijgen speciale trainingen, ook op uiterlijke - en gedragskenmerken. Het gaat om professionals en dat is anders als in Duitsland. Het zijn professionals met een jachtakte. In Duitsland

is een gekozen gebied aangewezen, daar moeten jachtakehouders een wolf schieten, kans op fouten is groter. In Gelderland heeft zich een keer of acht de kans voorgedaan om uit te nemen, maar dit was niet met zekerheid vast te stellen en dus is niet geschoten. Het is extreem moeilijk om de wolf uit de populatie te nemen maar niet ondoenlijk.

5.1.2e heeft één opmerking, hij geeft er de voorkeur aan om de wolf bij de GB-code te noemen en niet bij een naam. Dit is een naam die van de Stichting De Faunbescherming afkomt.

5.1.2e wijst op een uitspraak van het Europese Hof met nummer ECLI:EU:C:2025:429. De gunstige staat van instandhouding mag grensoverschrijdend worden beoordeeld. Er ligt teveel nadruk op de oorzaak van het gedrag van de probleemwolf. De oorzaak is niet relevant. Er is sprake van een probleemwolf die risicovol gedrag vertoont. Alternatieven zijn deels uitgevoerd en deels niet mogelijk. Er is sprake van gevaar voor medewerkers en bezoekers en daar is het te weinig over gegaan. Het is wachten op een volgend incident.

De voorzitter geeft aan dat de Commissie voldoende is geïnformeerd en sluit af met de toezegging dat een advies zal volgen in deze procedure. 5.1.2e zal nog digitaal gelegenheid krijgen om haar inbrengen aan de Commissie naar voren te brengen en daarna zal de hoorzitting worden gesloten. **De voorzitter** dankt eenieder voor de aanwezigheid en inbreng ter zitting.

Nadat alle partijen de zaal hebben verlaten.

5.1.2e geeft aan dat zij alles goed heeft kunnen horen en meekrijgen. **De voorzitter** vraagt of er nog punten zijn die zij naar voren wil brengen. 5.1.2e geeft aan dat er allerlei stappen van de escalatieladder zijn overgeslagen. Er is meteen naar het zwaarste middel gegrepen. Er zijn andere deskundige meningen. GS en het Park hebben alleen 5.1.2e als enige deskundige geraadpleegd. 5.1.2e is een bekende en goede deskundige en ook 5.1.2e is internationaal bekend. In het wolvenplan wordt niet voor niks twee deskundigen genoemd. Er is openlijk commentaar geweest op de 5.1.2e 5.1.2e De mevrouw van het bijtincident rende van de wolf weg, zij zag de wolf, draaide zich om en rende de andere kant op. Dat is ook tegen het advies van het Park zelf. Het is juist natuurlijk gedrag en een instinctieve reactie van de wolf. Dit is ook in bij de voorlopige voorziening besproken. Volgens deskundigen is dit volkomen natuurlijk gedrag. Deze wolf onderscheidt zich niet van andere wolven. In Utrecht is sprake van een escalerende manier van benaderen, zoekt mensen op. Dat is hier niet zo. De betreffende hardlooper gedroeg zich onhandig. Er zit in het gedrag geen onderscheid met andere wolven. Daarnaast merkt zij op dat de betreffende wolf bijna niet te onderscheiden is. De vraag is dus terecht of de juiste wolf wel kan worden geschoten. Als het elk moment weer mis kan gaan, is het vreemd dat het Park dan open blijft. Als het echt zo gevaarlijk is, dan sluit je het Park. Er is volgens hen geen gevaar. 5.1.2e is het er niet mee eens dat de oorzaak van het gedrag van de wolf niet van belang zou zijn. Dat is wel degelijk van belang. Dat een wolf een schaap heeft dood gebeten, is natuurlijk gedrag van de wolf.

De voorzitter en leden danken mevrouw voor haar toelichting op de stukken en wat er ter zitting is gewisseld. Er zijn vragen en opmerkingen over en weer geweest en het is nu aan de Commissie om advies uit te brengen. 5.1.2e geeft nog aan dat zij niet tegen zenderen zijn. Dat helpt wel. Je ziet dan veel meer wat ze doen etc. Het paintballgeweer gebruiken is ook wat hen betreft niet nodig, het is geen

Datum

22 september 2025

Zaaknummer

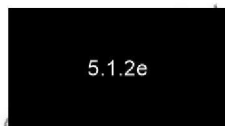
Div. zaaknummers (zie onderwerp)

Blad

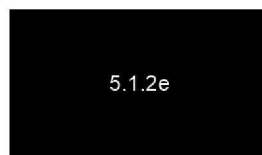
15 van 15

probleemworf. Ondanks de technische problemen was het fijn dat zij op deze manier heeft kunnen meedoen aan de hoorzitting.

De voorzitter sluit de hoorzitting.

Voorzitter

Secretaris